

5. BERARIAZKO ARRETA ETORKINEI

2007an erakunde honek hainbat jarduera burutu ditu Europar Batasunaz kanpoko atzerriarrak direla-eta. Atal honetan, Arartekoak horien eskubideak babesteko eta horien gizarteratzea sustatzeko egin duen esku-hartzea bildu dugu.

Inmigrazioa gizartean, ekonomian, kulturaren, lanean, etab. eragiten duen eta, etorkin kopurua ikusita, azken urteotan garrantzia hartu duen gizarte egitatea da. Bere ezaugarri nagusietako bat jatorrien eta egoera pertsonalen aniztasuna den arren, zenbait kasutan gizartean baztertuta geratzeko arriskua dago eta, beste batzuetan, etnia edo arrazagatiko bereizkeria ekartzen du. Administrazio publikoen jarduera funtsezkoa da egoera ahul horiek arindu eta saihesteko. Talde honi dagokionez, Arartekoaren esku-hartzearen helburu nagusia etxebizitza duina izan dezatela eta beren oinarritzko eskubideak errespeta daitezela babestea da.

Atzeritarren eskubideak argitzeari dagokionez, garrantzitsua da aipatzea aurreko Konstituzio Auzitegiak bi epai eman dituela Nafarroako Parlamentuak (Konstituzio Auzitegiaren 2007ko azaroaren 7ko epaia) eta Andaluziako Juntak (Konstituzio Auzitegiaren 2007ko abenduaren 19ko epaia) aurkeztutako konstituzio kontrakotasuneko errekurtso bana ebazteko. Errekurtso horiek atzeritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta horien gizarteratzeari buruzko urtarrilaren 11ko 4/2000 Lege Organikoa aldatu zuen abenduaren 22ko 8/2000 Lege Organikoko hainbat manuren aurka egin ziren. Epai horiek garrantzi handia dute, Konstituzio Auzitegiak atzeritarrek oinarritzko eskubideak izateari, legegileak horiek arautzerakoan dituen mugei eta Espainiak giza eskubideen arloan sinatutako itun eta hitzarmenen eragin eremuari dagokienez finkatu duen doktrina biltzen baitute. Beste zenbait kontu ere jasotzen dituzte, besteak beste, bisa ukatzeko administrazio egintzak arrazoitzeko betebeharretik salbuestearen legezketasuna, itzulera-prozeduraren legezketasuna, non bis idem printzipioaren eragin eremua edo 63. artikuluko lehentasuneko prozeduraren baitan hartutako kanporatzeko erabakia betearazteari buruzko araudiarekin erlazionatuta dauden alderdiak. Horiek guztiek izugarritzko garrantzi praktikoa dute, oinarritzko figurak baitira atzeritarrei buruzko egungo araubide juridikoaren baitan. Gainera, epai horiek urtarrilaren 11ko 4/2000 Lege Organikoko hainbat manuren konstituzionaltasunari buruz dihardute, abenduaren 22ko 8/2000 Lege Organikoa emandako idazketari jarraiki.

Lehen Konstituzio Auzitegiaren 2007ko azaroaren 7ko epaia da; horren bidez, ondorengo artikulua Konstituzioaren kontrakotzat jo dira: 7.1 (biltzeko askatasuna), 8 (elkartzeko askatasuna) eta 11.1 (sindikatuaren biltzeko eta greba egiteko askatasuna –hau sindikatuaren libreki biltzeko eskubideari dagokionez bakar-bakarrik–). Epaia dio ez dituela manu horiek baliogabetzat jotzen, horrek lege hutsunea sortuko bailuke eta, ondorioz, atzeritar guztiak kaltetuko litzuke, beren bizilekua, nola legezkoa izan hala legez kanpoko, edozein dela ere. Hori dela-eta, legegileari agintzen dio, arrazoizko epearen barruan, Espainian egoteko edo bizitzeko dagokion baimenik ez duten atzeritarrek biltzeko, elkartzeko eta sindikatuaren biltzeko dituzten eskubideez baliatzeko baldintzak ezar ditzala.

9.3 (hezkuntzarako eskubidea) eta 22.2 (doako laguntza juridikoa jasotzeko eskubidea) artikuluei dagokienez, baliogabetzat jotzen du “egoiliar” hitza barneratzea.

Bestalde, Nafarroako Parlamentuak 60.1 artikulua ere aurkaratu zuen arren (horren bidez, mugan sartzea onartzen ez denean derrigor itzultzeko prozedura arautzen da), manu hori ez zen Konstituzioaren kontraktat jo.

Bigarren epaiak, 2007ko abenduaren 19koak, Andaluziako Juntak egindako errekurtsioa ebaztekoak, aurkaratutako manuei buruz baino ez dihardu. Manu horiek ez datoz bat Nafarroako Parlamentuak aurkeztutako errekurtsioan adierazitakoekin, horiei dagokienez aipatu epaian azaldutakoari lotzen baitzaio. Beste manu horiek direla-eta, 11.2 artikulua (grebarako eskubidea) baino ez du jotzen Konstituzioaren kontraktat, "lan egiteko baimena dutenean" intzisoa baliogabea delako (Nafarroako Parlamentuak ez zuen manu horren aurka egin).

Epai horiek arlo honetako jurisprudentzia osatzen dute; hori oso eskubide iturri garrantzitsua da atzerritarren eskubideak eta betebeharrak ezagutzeko eta Administrazioaren jarduera legezkoa den ala ez jakiteko.

Europar Batasunaz kanpoko atzerritarrek dituzten premia nagusietako bat legezko eran lan egin eta bizitzeko baimena ematen dien dokumentazioa lortzea da. Estatuko Administrazio Orokorra da aipatu dokumentazioa izapidetzeko eskumena duena. Hori dela-eta, Herriaren Defendatzaileari bidali zaizkio batez ere dokumentazio prozesuari buruz aurkeztu diren kexak. Beste zenbait kexa ere jaso dira nola Barne Ministerioari hala Erregistro Zibil Nagusiari dagozkion espedienteak izapidetzerakoan atzerapenak izan direlako. Azken kasu horretan, deigarria da zer zailtasun dituzten marokoar jatorriko pertsonak bertan bizitzearen ondorioz nazionalizatu eta, emaztearekin berriz biltzeko, biek Erregistro Nagusian izena eman behar dutenean. Izen-ematea 18 hilabete baino gehiago atzera daiteke.

Nahiz eta, esan bezala, Herriaren Defendatzailea izan erakunde eskuduna, une honetan, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta beren gizarteratzeari buruzko 4/2000 Lege Organikoa betearazteko Araudia aldatu ondoren (2393/2004 ED, abenduaren 30ekoa), udalak ere ari dira sustraitze sozialeko txostenak egiten. Horregatik, zenbait kexa jaso ditugu udalen eskumenekoa den izapide horren inguruan; kexa horiek jarraian laburbilduko ditugu (a).

Burutu den beste esku-hartze batek bereizkeria eragin dezaketen edo iritzi xenofoboak sustatzen dituzten jarduerekin dute zerikusia (b).

Aurten, atzerritarrak udal erroldan sartzeari dagokionez ere esku hartu da. Hori dela-eta, "*Incidencia del padrón municipal en el ejercicio de derechos de las personas extranjerias en situación irregular*" azterlana argitaratu da; lege araubidea legez kanpoko egoeran dauden atzerritarrak udal erroldan izena emateari buruz argitzeko lagungarria izatea espero dugu (c).

2007an 240/2007 Errege Dekretua argitaratu da, otsailaren 16koa, Europar Batasuneko estatu kideetako eta 2007ko apirilaren 2az geroztik indarrean den Europako Espazio Ekonomikoari buruzko Ituna sinatu duten beste estatu batzuetako herritarrak Espainian sartzeari, askatasunez joan-etorrian ibiltzeari eta bizitzeari buruzkoa. Gure

iritziz, araudi horrek Europako Parlamentuak eta Kontseiluak 2004ko apirilaren 29an emandako 2004/38/EE Direktibaren aplikazio eremuari dagozkion aurreikuspenak mugatzen ditu (direktiba hori Batasuneko herritarrek eta beren familietako kideek estatu kideen lurraldean askatasunez joan-etorrian ibili eta bizitzeko duten eskubideari buruzkoa da). Hori dela-eta, ofiziozko jarduera burutu dugu; jarraian, horren berri emango dugu (d).

Azkenik, gizarte eragileekin elkarlanean eta gizartearen sentsibilizazioari dagokionez burutu ditugun jarduerak aipatuko ditugu (e).

Talde honi eragiten dioten eta txosten honetako beste atal batzuetan bildu diren bestelako jarduerak direla-eta:

Adingabe atzerritarren egoerak kezka handia pizten eta hainbat esku-hartze eragiten jarraitzen du, adingabeei buruzko berariazko azpiatalean jaso dugun moduan eta, beraz, horri lotzen gatzaizkio (II.3. atala).

Atzerritarrek hainbat arlori buruzko kekak aurkeztu dizkigute, besteak beste gizarte ekintzari, herrizaingoari edo hezkuntzari buruz. Arlo horiei lotzen gatzaizkie aipatu kexen inguruko ezagutza sakonagoa izateko (I. atala), nahiz eta, labur-labur, ondorengoak aipatuko ditugun. Gizarte ekintzaren arloan, Gizarte Ongizateko fondoko pentsioari buruzko kexa bat jaso dugu. Horren ondorio gisa, esan behar dugu irizpideak bateratu egin direla eta, hala, hiru lurralde historikoetan bizileku baimena baino ez da eskatzen eskabidea aurkeztu ahal izateko. Halaber, jakinarazi ziguten legez kanpoko egoeran zegoen atzerritar batek bizi agiria lortzeko arazoak zituela. Espediente honetan aldeko ebazpena eman zen, Gasteizko Udalaren laguntzarekin. Poliziaren tratu bidegabeaz edo indarra neurrigabe erabiltzeaz diharduten kexei dagokienez (herrizaingoaren arloa), zenbait espediente izapidetu dira eta, horietan, tratu iraingarria salatu zen edota kultur nahiz hizkuntz desberdintasunak zirela medio salaketa jartzeko zeuden zailtasunen berri eman zen. Azkenik, funtzio publikoaren arloan, bizileku baimena duten atzerritarrek administrazio publikoetan lan kontratudun langile gisa aritzeko duten eskubidea errespetatzen ez zuen deialdi bati buruzko kexa jaso dugu.

Garrantzitsua da aipatzea, orobat, 2007ko ekainaren 12ko Gobernu Kontseiluak Inmigratioko II. Euskal Plana onartu duela; aurtengo berritasuna da hori eta eragina du Euskal Autonomia Erkidegoan bizi diren etorkinen bizitzan. Azpimarragarria iruditzen zaigu euskal administrazio publikoek eremu honi dagozkion ekintzak eta neurriak hartzeko konpromisoa berenganatu izatea, beharrezkoa baita erakundeak gehiago inplikatzeko etorkin askok bizi duten desberdintasun soziala saiheste aldera. Azken batean, espero dugu, plan berri honekin, atzerritarrak baldintza beretan integratzeko prozesuan aurrera egin ahal izatea, hori ezinbestekoa baita gizarte kohesionatua izan dezagun.

Jarraian, talde honi dagokionez Arartekoak 2007an burutu dituen eta arestian labur-labur aipatu ditugun jarduera nagusien berri emango dugu:

- a) Oso garrantzitsua da udalek atzerritarren dokumentazio prozesuan burutzen duten esku-hartzea eta legezko bizilekua lortzeko zailtasunekin du zerikusia.

Egonaldiaren lehen urteetan atzerritar gehienek ez dute bertan bizitzeko baimena ematen dien dokumentaziorik. Etorri diren modua, nola turista gisa muga-postuak gurutzatuta hala muga-postuak saihestuta, ez da atzerritarrei buruzko araudian aurreikusitakoa legezko egoitza eduki ahal izateko. Horregatik, beste bide batzuetara jo behar dute, besteak beste, lehengo erregularizazio edo legez-tatze prozedura berezien modukoetara edo, bestela, egun, gizartean sustraitzeko prozedurara. Prozedura hori, une honetan, etorkinei lan egiteko eta/edo bertan bizitzeko baimena ematen dien dokumentazioa lortzeko bide nagusia da.

Prozedura hau atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunak arautzen dituen 4/2000 Lege Organikoko Erregelamenduaren 45.2 b) eta 46.2 c) artikuluetan dago araututa. Araudi horren arabera, sustraitzeagatik egoitza-baimena eman ahal zaie gutxienez hiru urtez jarraian Espainian bizitzen egon direla egiaztatzen duten atzerritarrei, betiere, Espainian eta beren jatorri herrialdean ez badute zigor aurrekaririk, langileak eta enpresaburuak sinatutako kontratua baldin badute eskaera egiteko unean edo bertan bizi diren beste atzerritar batzuekiko famili lotura dutela egiaztatzen badute edo, gizarteratzea ziurtatzeko, ohiko bizilekua duten herriko udalak egindako txostena aurkezten badute.

Lan kontratua izateko baldintza ezabatu egin daiteke Udalak hala gomendatuz gero, betiere, bizitzeko bitarteko nahikoak dituela egiaztatzen badu. Udalek egiten duten txostena ez da loteslea, baina berebiziko garrantzia du. Izan ere, izapidetu dugun kexetako batean (1337/06 esp.), bizileku baimena ukatu egin da, gomendio hori zekarren Gasteizko Udalaren txostenik aurkeztu ez zelako.

Iaz (2006ko txostena), gizarte taldeekin izandako bileretan ere beren kezka adierazi ziguten, udalen gizarte txostenetan, batzuetan, ez zelako eranstean lan kontratua aurkezteko beharretik salbuesteko gomendioa. Gai honen inguruko hainbat espediente izapidetu ditugu Gasteizko Udalari dagokionez. Horietako bat jada ebatzi da ([apirilaren 23ko ebazpena](#))⁷. Hasiera batean, Udalak ez zituen gure gogoetak onartu, baina, ondoren, 2007ko urriaren 8an (1014/07 esp.), jakinarazi zigun 2007ko apirilaren 23ko Ebazpena berriro aztertzen ari zirela eta gutxi barru beste erantzun bat bidaliko zigitela. Hala ere, denbora asko igaro den arren, oraindik ez digute erantzun.

Ebazpen horretan Udalari gomendatzen genion gizarte txostena egin zezala, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunak eta euren gizarteratzea arautzen dituen 4/2000 Lege Organikoan bildu zen eta 2393/2004 EDk onartu zuen Erregelamenduaren 45.b artikulua aplikatuta. Txosten hori aipatu errege-lamenduaren 46.2 c) artikuluan ezarritako edukari eta Inmigrazio Zuzendaritza Nagusiak egindako jarraibideei egokitu behar zitzairen. Jarraibideetan ezarri zen udalen txostenek edukia izan behar zutela eta arrazoituta ere egon behar zutela;

⁷ Arartekoaren ebazpena, 2007ko apirilaren 23koa; horren bidez, Gasteizko Udalari gomendatzen zaio herritar baten eskaerari erantzun diezaiola eta gizarte txostena egin dezala, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta euren gizarteratzeari buruzko araudian ezarritako xedapenei egokituta.

eredua ere erantsi zen. Eduki horrek pertsonaren egoeraren berri ematen zuen. Horregatik, adierazi genuen, gure iritziz, gizartean sustraitzeko txostenek aipatu jarraibideetara egokitu behar zutela eta Udalak egindako gizarte txostenaren edukia, kasu hartan, ez zettorrela bat indarreko araudiarekin.

Gasteizko Udalak oraindik ez digu erantzun, 1014/2007 espedientea berrikus-teko asmoa zuela adierazi digun arren. Espediente hori ere gizartean sustrai-tzeko txostenak aipatu gomendioa barneratzen ez zuelako eta hala ez egitearen arrazoiak adierazten ez zituelako hasi zen.

Gure ustez, nabarmentzen jarraitu behar dugu garrantzitsua dela atzeritarrentzat bizileku baimena lortzea. Dokumentazio horri esker bizitza duina izan dezakete. Hori dela-eta, administrazioek dokumentazio hori izapidetzen laguntzeko eran-tzukizuna dutela azpimarratu nahi dugu.

- b) Bereizkeriaren aurkako borroka funtsezkoa da desberdintasun soziala gainditzeko eta gizarte bazterkeriako prozesuei aurrea hartzeko, eta administrazio publikoek oso eginkizun garrantzitsua dute. Horrek adi egotera behartzen gaitu, ez baka-rik zuzeneko bereizkeria dagoenean, baizik eta baita zeharkako bereizkeria dagoenean ere. Zeharkako bereizkeriatzat hartuko da itxuraz neutroa izan baina desabantaila partikularra eragin dezakeen edozein erabaki edo jarduera (baita edozein xedapen, kontratu, itun... oro ere), betiere, objektiboki bidezko xederik ez badu eta xede hori betetzeko bitartekoak egokiak eta beharrezkoak ez badira (2000/43/EE Direktiba, 2000ko ekainaren 29ko Kontseiluarena, eta 2000/78/EE Direktiba, 2000ko azaroaren 27ko Kontseiluarena, gure ordena-mendu juridikora zerga, administrazio eta gizarte neurriei buruzko abenduaren 30eko 62/2003 Legearen bidez ekarriak). Araudi horrek bizitzaren oinarriko eremuetan arraza edo etniagatiko bereizkeria debekatzen du, besteak beste, enpleguan, lanbide prestakuntzan, hezkuntzan, etxebizitzan, gizarte babesean, gizarte abantailetan eta produktuak eta zerbitzuak eskuratzeko aukeran eta horien hornikuntzan.

Aipatu direktibak argitaratu zirenetik denbora asko igaro den arren, adminis-trazio eta erakunde publikoek ez dute inolako aurrerapen esanguratsurik egin bereizkeria kontrolatu, zaindu eta salatzeke tresnak abiarazteko.

Hala ere, aurtan Tratu Berdintasuna eta Arraza edo Etniagatiko Bereizkeriarik eza Sustatzeko Kontseilua sortu da (1262/2007 ED, irailaren 21ekoa, ares-tian aipatutako 62/2003 Legearen 33. artikulua aplikatuta). Organo honen helburua (2. art.) arraza edo etnia ezberdineko pertsonak berdin tratatzeko eta ez bereizteko printzipioa sustatzea da, bizitzako hainbat eremutan: hezkuntza, osasuna, gizarte prestazioak eta zerbitzuak, etxebizitza eta, oro har, edozer ondasun eta zerbitzuren eskaintza eta horiek eskuratzeko aukera, baita enplegua lortu, norberaren konturako lanean jardun eta lanbidean aritzeko eta erakunde sindikaletako eta enpresa-erakundeetako kide egin nahiz horietan parte hartze-ko aukera, lan baldintzak, lanbide sustapena eta lanerako nahiz trebakuntzako lanbide prestakuntza ere.

Estatuko, autonomietako eta tokiko administrazioan, enpresa-erakunde eta erakunde sindikal adierazgarriengan nahiz pertsonen arraza edo etniarekin erlazioatutako interesak babesten dituzten beste erakunde batzuetan ordezkari gisa parte hartuko dutela ezarri da (1. art.). Oraindik goiz da organo horrek zer eraginkortasun duen edo zer lan egin duen ezagutu eta baloratzeko, baina aurrerapauso garrantzitsua da abian jarri izatea.

2007an izapidetutako kexa batean (715/2007 esp.), pertsona batek jakinarazi digu Bilboko pub batera bere lagun ekuadortarrarekin iritsi zenean, lokaleko atezainak ez ziola sartzan utzi lagunari, antza, behar bezala jantzita ez zihoi-lako. Kexa aurkeztu zuen pertsonaren iritziz, arrazoia beste bat izan zen, alegia, atzeritarra zela. Erakunde honek informazioa eskatu die bai Bilboko Udalari bai Eusko Jaurlaritzako Merkataritza eta Turismo Sailari. Bilboko Udalak jakinarazi digunez, polizi jardueran erabiltzailearen/kontsumitzailearen eskubideak arriskuan jar zitezkeela ikusita, Merkataritza eta Turismo Sailari gertakari berri eman zitzaion. Sailak espedientea izapidetu du eta atera duen ondorioa izan da bidezkoa dela erreklamazioa artxibatzea, ez baita egiaztatu turismoaren arloko administrazio urratzerik egon zenik. Erantzunean ez dago oso argi erreklamazioa izapidetzerakoan berme guztiak bete ote diren. Bestalde, aplikatu beharreko araudia (hots, abuztuaren 27ko 2816/1982 EDk onartu zuen Herri Ikuskizun eta Gozamenerako Jardueretako Poliziaren Arautegi Orokorreko 24.2 artikulua) oso argia da: *“Los titulares de establecimientos y los organizadores de espectáculos o actividades recreativas o personas en quienes deleguen podrán ejercer el derecho de admisión. Este derecho no podrá utilizarse para restringir el acceso de manera arbitraria o discriminatoria, ni situar al usuario en condiciones de inferioridad, indefensión o agravio comparativo. El derecho de admisión deberá tener por finalidad impedir el acceso de personas que se comporten de manera violenta, que puedan producir molestias al público o usuarios o puedan alterar el normal desarrollo del espectáculo o actividad...”*. Hori dela-eta, berriz ere informazio gehiago eskatuko dugu administrazioak espedientea artxibatzeko erabakia hartzeko izan dituen arrazoen inguruan.

Aurten ere, 2004ko txostenean bildu genuen *“Polizi kidegoek inmigratioari buruz ematen duten informazioaren tratamenduari buruzko”* gomendio orokorraren jarraipena egin dugu. Gure iritziz, bertan jasotako gogoetek garrantzi handia dute atzeritarrei buruzko iritzi xenofoborik sortu dadin saihesteko. Ildo horretatik (1657/06 esp.), Herrizaingo Sailak nabarmendu du ados dagoela *“Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoen menpeko polizi kidegoek jokaera kodeak erabili behar dituzte inmigratioari buruz ematen duten informazioaren tratamendurako”* gomendioarekin. Horrela, beraz, arestian aipatu bezala, beharrezko jarraibideak eman dizkiote prentsa-zerbitzuari hark emandako informazioan naziotasunaren inguruan agertzen den edozein aipamen gure gomendioarekin bat etorritik egin dadin. Gainera, Herrizaingo Sailaren asmoa ere helarazi digute, alegia, *“esforzarse aún más en afinar en lo posible la actuación de su Servicio de Prensa en este ámbito y, de procurar,*

que la información que facilita a los medios de comunicación no supongan un perjuicio injustificado para la imagen de concretos grupos nacionales”.

Bestalde, gaineratu dute oro har gomendioa betetzen dela, *“sin perjuicio de que en ocasiones pueda producirse algún fallo puntual, que no siempre el dato de la nacionalidad es facilitado por el Servicio de Prensa del Departamento, y que, por ejemplo, en el caso de las bandas de albanos-kosovares y otros grupos de delincuencia organizada, tal mención tiene un valor informativo añadido que explica su inclusión en la noticia, pues alude no tanto a una identidad nacional, como a un modus operandi característico del grupo de que se trate”.*

Oso egokia iruditzen zaigu iritzi xenofoboak saihesteko ahaleginak egitea, lehen esan bezala, administrazio publikoek oso eginkizun garrantzitsua baitute bereizkeriaren aurkako borrokan.

- c) Aurreko urteetan bezala, pertsonak udal erroldan izena ematearen inguruan hainbat esku-hartze burutu dira. Arartekoak, 2005eko txostenean, honako gai honi buruzko gomendio orokorra egin zuen: *“Udalek Europako erkidegokoak ez diren atzerritarren erroldako izen-ematea eta iraungipena erabakitzeke eta datuak beste administrazio publiko batzuei uzteko erabiltzen duten prozedurari buruzko zenbait gogoeta”.* 2006an, biztanle gehieneko udalek betetzen ote zuten ikusteko jarraipena egin zen (2006ko txostena). Izapidetutako kekez gain, aurreko ikerketa-lan bat argitaratu dela ere nabarmendu nahi dugu; hots, *“Incidencia del padrón municipal en el ejercicio de los derechos de las personas extranjeras en situación irregular”.*

Azterlanak hainbat zati ditu. Ikerlanaren lehen zatian, erroldaren figuraren inguruko analisi xehatua egin da: bere izaera eta izan duen bilakaera historikoa eta arauzkoa. Bigarren zatian, atzerritarrek erroldaren aurrean duten posizio juridikoa, bertan inskribatuta egoteko eskubidea (atzerritarrek, bere egoera juridikoa edozein dela ere, bizi diren udalerrian erroldatzeko eskubidea dute) eta erroldan inskribatuta egoteak dituen ondorioak aztertu dira. Azterlanaren helburua udal erroldak legez kanpoko egoeran dauden atzerritarren integrazio prozesuan nola eragiten duen ikustea da. Horrek erakusten duenez, osasuna, gizarte babeseko sistemak eskuratzeko aukera, adingabeen hezkuntzarako eskubidea, etxebizitzaren arloko laguntzak eskuratzeko aukera edo pertsona horiei administrazio erregulartasuna lortzea ahalbidetzen dieten mekanismo jakinak eskuratzeko aukera, neurri handi batean, pertsona erroldatuta egoteak edo ez egoteak baldintzatzen ditu. Halaber, erroldatzea zailtzen duten arazoak ere aztertzen ditu. Horiek, funtsean, bi dira: etxebizitzarik ez izatea, bertan erroldatu ahal izateko, eta agiririk ez izatea. Azkenik, atzerritarren erroldatzea ahalbidetzera bideratutako proposamenak egiten ditu.

Ikerlan honen bidez udal erroldaren araubide juridikoa zabaltzen lagundu nahi genuke, nagusiki, erroldak bizileku baimenik ez duten eta, ondorioz, gizarte egoera larrian dauden atzerritarren egoeran duen eraginari dagokionez.

d) Aurten, nagusiki Europar Batasuneko herritar direnei eta beren senideei eragiten dien araudi berria aplikatzearen inguruan galde egiteko zuzendu gataizkio Herriaren Defendatzaileari, bera izaki arlo honetan beharrezko lege aldaketa eskatzeko eskumena duen organoa. Gure iritziz, martxoaren 22ko DGI/SGRJ/03/2007 Jarraibideek, Europar Batasuneko estatu kideetako eta 2007ko apirilaren 2az geroztik indarrean den Europako Espazio Ekonomikoari buruzko Ituna sinatu duten beste estatu batzuetako herritarrak Espainian sartzeari, askatasunez joan-etorrian ibiltzeari eta bizitzeari buruzko otsailaren 16ko 240/2007 Errege Dekretuaren ingurukoek, araudiaren aplikazio eremuaren interpretazio murriztailea egiten dute. Interpretazio hori 240/2007 Errege Dekretuaren 2. artikuluan dago jasota. Artikulu horrek honela dio b) atalean: *“será de aplicación a los familiares de ciudadanos de otro Estado miembro de la Unión Europea o de otro Estado parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo, cuando le acompañen o se reúnan con él”*. Horien artean, ezkondata egotearen antzeko egoeran duen bikotekidea aipatzen du. Bikotekideak Europar Batasuneko estatu kideetakoren batean edo Europako Espazio Ekonomikoan barneratutako estatuetakoren batean ondorio horietarako ezarritako erregistro publiko batean izena emanda egon behar du. Erregistro publiko horretan izena emanda egoteak estatu horretan aldi berean bi erregistrotan izena eman ahal izatea eragotziko du. Hori gutzia egiaztatu egin behar du.

Jarraibideen arabera, Estatuko autonomia-erkidegoetan edo udaletan dauden bikote egonkor erregistro ugariak ez dira, oraingoz, ondorio horietarako baliokoak izango, 240/2007 Errege Dekretuaren 2 b) artikuluan adierazitako betekizunak betetzen ez dituzten artean.

Interpretazio horrek bazter uzten ditu izatezko bikoteak arautzen dituen maiaztaren 7ko 2/2003 Legeari heldu dioten bikoteak. Horrela, bikoteko kideetakoren bat Europar Batasunetik kanpokoa bada, ezin izango da 240/2007 Errege Dekretua aplikatu, nahiz eta Europar Batasuneko araudiak (2004/38 Zuzentarauak, 2004ko apirilaren 29koak, Batasuneko herritarrek eta beren familietako kideek estatu kideen lurraldean askatasunez joan-etorrian ibili eta bizitzeko duten eskubideari buruzkoak) ezkondata egotearen antzeko egoeran duen bikotekidea Europar Batasuneko senidetzat jotzen duen: *“...la pareja con la que el ciudadano de la Unión ha celebrado una unión registrada, con arreglo a la legislación de un Estado miembro, si la legislación del Estado miembro de acogida otorga a las uniones registradas un trato equivalente a los matrimonios y de conformidad con las condiciones establecidas en la legislación aplicable del Estado miembro de acogida.”* (2.2b. art.).

Gure gogoetetan Herriaren Defendatzaileari azaldu genion, gure ustez, Euskal Autonomia Erkidegoko araudiak betetzen zituela Europako araudian aurreikusitako betekizunak, baina hori ez dela aplikatzen ari eta, ondorioz, jakin dugunez, izatezko bikoteei ukatu egiten zaizkie Europar Batasunekoaren senide txartela eskuratzeko egiten dituzten eskaerak; hori zurrizko, aipatu instrukzioetan jasotako arrazoibide berdinak erabiltzen dira. Horrela, Gobernuaren Gipuzkoako

Ordezkaritzaren 2007ko maiatzaren 8ko Ebazpenak honakoa dio: *“no acredita que esté inscrito en un registro público que impida la posibilidad de que existe otra inscripción simultánea en otro registro; ya que, por otra parte, ninguno de los actuales registros españoles tanto de Ayuntamientos, como de Comunidades Autónomas, cumple con este requisito de evitar la simultaneidad”*. Azken batean, adierazi genion kezkatuta geundela, zenbait jarraibide goragoko mailako araudia ez aplikatzeko agintzen ari baitira eta, ukatzeko arrazoa besteak beste datuen bikoiztasuna saihesten duten bitartekorik abiarazi ez dituzten erakundeek ezer egin ez izatea bada, horrek ez litzukeela ondorioz gabe utzi behar pertsonen aitortu zaizkien eskubideak. Oraindik ez dugu Herriaren Defendatzailearen erantzunik jaso.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Sailari ere informazioa eskatu genion izatezko bikoteak arautzen dituen maiatzaren 7ko 2/2003 Legean aurreikusitakoarekin bat etorritik abian jarri diren izatezko bikoteen erregistroen arteko koordinazio bitartekoari buruz. Sailak erantzun digu, batetik, bere iritziz, Euskal Autonomia Erkidegoko Izatezko Bikoteen Erregistroak ondo betetzen dituela 240/2007 EDk ezarritako betekizunak; eta, bestetik, etorkizunearn beste autonomia-erkidego batzuetako antzeko beste erregistro batzuekin koordinatzeari buruzko ekainaren 22ko 124/2004 Dekretuak onartu zuen Erregistroaren Araudiak ezarritakoa gorabehera, arazo tekniko eta juridikoen ondorioz, ezin izan dela koordinaziorik egin. Juridikoki oinarritu dute koordinazio tresnarik ez egotea ez dela oztopo betekizuna (alegia, estatu berean aldi berean bi erregistro ezin egotea) egiaztatu dela onartzeko. Gaineratu dute, hain zuzen ere, autonomia-erkidegoek, Estatuan araudirik ez dagoela ikusita, aurrea hartu dutela; horrela, *“Ezin da onartu, gaur egun bestelako araudirik egon gabe, Administrazioetik bertatik baliogabetzat jotzea erregistro autonomiko guztiak, eta aldi berean, ministerio eskudunak ez planteatzea legegintzako ekimenik, auzian dauden pertsonen alternatiba bat eskaintzeko.”*

Ondorio gisa, oso garrantzitsua iruditzen zaigu 240/2007 EDren aplikazio eremua argitzea. Hala egin ezean, izatezko bikoteei, horietako bat Europar Batasunaz kanpokoa denean, ezin aplikatu dakieke Estatuan sartu, egon eta geratzeko Europar Batasuneko pertsonentzat eta beren senideentzat aurreikusita dagoen araubide juridikoa. Hala, beraz, paradoxa sortzen da, elkarketa horietan izaten ari den aurrerapena ez baita legezko ondorioz izaten ari, hori beharrezkoak izan arren eskubideez baliatu ahal izateko.

- e) Aurten, atzerritarren eskubideak babesteaz arduratzen diren gizarte erakundeekin harremanetan egon gara. Esparru horretan, atzerritarrek dituzten zailtasunak eta administrazio publikoei egiten dizkieten eskaerak gizartearen ezagutaraztea helburu duten jardunaldietan eta topaketetan parte hartu da. Gure aldetik, erakundearen beraren, arlo horretan garatzen dituen esku-hartzeen eta bere eginkizunen berri eman nahi da. Ildo horretatik, garrantzitsua iruditzen zaigu adieraztea edozein pertsonak, bere herritartasuna edozein izanda ere, jo dezakeela guregana euskal administrazio publikoren baten aldetik okerreko jarduera egon dela edo edozein motatako bereizkeria jasan duela antzematen baldin badu.

Gizartea sentsibilizatu beharri dagokionez, garrantzitsua iruditzen zaigu denboraren poderioz are larriagoa den eta, gure ustez, gizarte kohesioari batere laguntzen ez dion kezka nabarmentzea. Kezka horrek gizarte politikarekin eta zerbitzuak eta prestazioak lortzeko baldintzen inguruko informazio faltarekin du zerikusia. Zenbait pertsonak kexa aurkeztu dute gizarte prestazioak ukatu dizkietela jakinarazteko edo kontsultak egiteko. Kexa horietan beren iritzia helarazi digute batzuek, alegia, “beraiei ez dizkietela prestazioak ematen, baina etorkinei bai” edo “zenbait prestazio amaitu egiten direla, aurrekontua atzerritarrei arreta eskaintzeko bideratu delako”. Hala, beraz, gero eta gehiago, inmigrazioa mehatxu gisa ikusten da. Halako iritzia saihesteko, bereizkeriazko jokabideak eragin ditzakeenez, garrantzitsua da Administrazioak prestazioak eskuratzeko baldintzei eta berdintasun printzipioari buruzko informazioa ematea. Nahitaez sustatu behar den sentsibilizazio hori erantzukizun publikoarekin erlazionatuta dago; eta, gogora dezagun, erantzukizun publiko horrek izugarriko garrantzia du bereizkeriaren aurkako borrokan. Halaber, gizarte politikei dagokienez, garrantzitsua da horietako baliabideak eta zerbitzuak gehitzea premia ere handiagoa denean, hala eginda, gizarte alarma saihestuko baita.